

Oponentský posudek diplomové práce Markéty Borůvkové

Tweelingformules in het Nederlands

Předmětem výzkumu předložené diplomové práce jsou nizozemské binomiály. Třebaže diplomantka Markéta Borůvková původně zamýšlela porovnávat tyto speciální frazeologické jednotky s jejich německými a českými ekvivalenty, nakonec se rozhodla zaměřit se pouze na konfrontační analýzu nizozemských binomiálních konstrukcí a jejich ekvivalentů v češtině, což bylo podle mého názoru správné, neboť i tak se musela vypořádat s celou řadou problémů při zpracovávání své materiálové báze. Nejprve si musela vytvořit korpus nizozemských binomiálů (z vybraných zdrojů se jí jich podařilo vyexcerpovat přibližně 280), poté vyhledat jejich ekvivalenty v češtině (především za pomoci 2. a 3. dílu *Slovníku české idiomatiky a frazeologie* a *Nizozemsko-českého slovníku*) a nakonec provést konfrontační analýzu, což bylo časově jistě velmi náročné.

V úvodu práce (*Inleiding*) jsou formulovány mj. dílčí cíle, které práce sleduje (např. rozdělení nizozemských binomiálů podle morfologických, syntaktických a sémantických znaků; zjištění, který slovní druh se coby základní komponent nejčastěji v tomto typu frazémů vyskytuje; v jaké míře jsou vlastně binomiály v nizozemské frazeologii zastoupeny; jaký ekvivalenční typ se nejčastěji v nizozemsko-české relaci vyskytuje). Uvedena je zde rovněž hypotéza, že existuje pouze malá skupina binomiálů, jež se mohou vyskytovat zcela samostatně, a že většina českých ekvivalentů bude vykazovat s nizozemskými binomiály pouze částečnou shodu (vhodnější by zde bylo užívat označení „gedeeltelijk overeenkomend frazeologische equivalentie“ místo ne zcela přesného pojmu „gedeeltelijke equivalentie“ – viz str. 5). Nutno podotknout, že hypotéza se potvrdila a vyčtené cíle práce se více méně podařilo splnit, i když se diplomantka nevyhnula některým pochybením a nepřesnostem.

Obecně by bylo třeba dbát na větší přesnost při odkazování na citovanou odbornou literaturu, např. na str. 5 v pozn. č. 1 se neshoduje rok vydání publikace H. Burgera s rokem vydání uvedeným na seznamu použité literatury (co je správné?); na str. 6 z poznámky č. 5 vyplývá, že druhý a třetí díl *Slovníku české frazeologie a idiomatiky* (tj. *Výrazy neslovesné* a *Výrazy slovesné I+II*) vyšly ve stejném roce (stejná chyba se vyskytuje i v *Literatuurlijst* na str. 92); na str. 8 u některých zmiňovaných autorů (Fleischer, Burger) není neuveden rok vydání jejich publikace; na str. 16 postrádám poznámku s informací, odkud přesně pochází tvrzení „...In Duden Bd.11 zijn er meer dan 400 formules van deze aard te vinden.“; podobně na str. 11 chybí, odkud byly čerpány informace obsažené v posledním odstavci podkapitoly 2.3 *Geschiedenis* (předpokládám, že ze zmiňovaných publikací Z. Klimaszewske aj. diplomantka přímo nevycházela, neboť nejsou na seznamu použité literatury). Pro účely práce mohl být využit rovněž např. nizozemský výkladový slovník *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse Taal*, ten však na seznamu literatury vůbec nefiguruje. Pro úplnost bych ještě ráda upozornila na existenci svého článku „Het gebruik van tweelingformules in het Nederlands en het Tsjechisch“ ve sborníku *Neerlandistiek in contrast*, který vyšel v tomto roce – jsem si však vědoma faktu, že diplomantka v době přípravy své práce nemohla mít tento článek ještě k dispozici.

Na str. 7 se je možné dočíst: ... „Het derde hoofdstuk behandelt opvattingen van drie taalwetenschappers omtrent typen equivalentie“ – ve skutečnosti je však o ekvivalenci v teoretické rovině stručně pojednáno v podkapitole 2.7.

Na konci podkapitoly 2.2 *Definities* bylo v souvislosti s Fleischerovou definicí termínu *Phraseologismus* od Lindy Verstraten (viz pozn. 15) převzato, že „...*Samenstellen en werkwoorden met een vast voorzetsel sluit Fleischer uit.*“ (str. 10) Uvítala bych vysvětlení, jak to koresponduje s Fleischerovou morfologicko-syntaktickou klasifikací frazeologismů na str. 14 nahoře – viz příklady substantivních a adverbálních frazémů (kdo je autorem příkladů?). Ráda bych dále diplomantku požádala, aby pro ilustraci jmenovala alespoň jeden nizozemský frazém se substantivními komponenty, který plní funkci adverbálního frazému.

Nejasnosti se objevují rovněž v podkapitole 2.7 nazvané *Equivalentie*. Na str. 22-24 je citována klasifikace ekvivalentů, z níž diplomantka vychází při vlastní konfrontační analýze nizozemských a českých binomiálů. Alespoň v poznámce by bylo dobré upřesnit, co je převzato a co naopak doplnila sama diplomantka (některé příklady ekvivalentních frazémů?; pozor - „lijdensbeker“ „van kindsbeen af“ nejsou binomiály!, český ekvivalent „jistě“ u niz. binomiálu „wis en waarachtig“

rozhodně není ekvivalentem frazeologickým – proč?). Tato klasifikace ekvivalenčních typů navíc ve skutečnosti jen zčásti odpovídá vlastní klasifikaci uvedené v praktické části diplomové práce (kapitola 3) – u analýzy niz. binomiálů a jejich českých ekvivalentů je velký rozdíl především v pojetí částečně shodného frazeologického ekvivalentu (pokud je pojmem „gedeeeltelijke equivalentie“ míněn právě tento lingvistický jev).

V celé praktické části se pak nedostatečně a nedůsledně rozlišuje mezi ekvivalenty frazeologické a nefrazeologické povahy. Opravdu je možné pojmy „niet overeenkomend fraseologisch equivalent“ z nadpisu podkapitoly 4.3 a „nul-equivalentie“ v podkapitole 3.4 označovat totéž? Co je to vlastně „nul-equivalentie“? Uvítala bych, kdyby diplomantka při obhajobě zmínila svoje vlastní, jasné příklady neshodných frazeologických ekvivalentů a ekvivalentů nefrazeologické povahy a zároveň vysvětlila následující:

- a) str. 30 „*Het leek of hemel en aarde zouden vergaan.*“ - „Venku je boží dopuštění.“ Proč je tento typ ekvivalence v pozn. 46 označen za „gedeelteelijke equivalentie“?
- b) str. 36 „*Voor een appel en een ei te kopen zijn*“ – „Za babku.“; str. 37 „*De boter en de kaas te dik gesneden hebben.*“ – „Rozfofrovat/Roztočit peníze.“ nebo str. „*Het is David en Jonathan*“ – „Přátelství na život a na smrt.“; Z jakého důvodu jsou tyto dvojice řazeny k „gedeelteelijke equivalentie“?
- c) str. 64 – u binomiálu *brood en spelen* chybí zdroj u českého ekvivalentu *chléb a hry*; nalézt ho je možné v *Dodatcích k II. svazku SČFI Výrazy neslovesné* (SČFI 3/2, 1994, s. 633-634) – patří v takovém případě tento ekvivalent ke skupině 3.4 „nul-equivalentie“?
- d) str. 75 – jak se obecně nazývají frazémy, které obsahují coby komponent část lidského těla (např. *met hart en ziel, van kop tot teen, met hand en tand*)?
- e) Lze z hlediska pojetí české frazeologie F. Čermáka označit české ekvivalenty „bédování“ (str. 75 – u binomiálu *ach en wee*), „bédovat, nařikat“ (str. 76 – u binomiálu *ach en wee roepen*) za frazémy, tj. za frazeologické ekvivalenty?

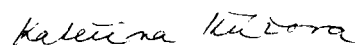
Podkapitola 3.1 se zdá být poněkud nadbytečnou, neboť vše, co obsahuje, je možné nalézt podrobněji zpracováno v následující podkapitole 3.2, navíc další typy ekvivalence jsou zpracovány vždy v rámci jediné podkapitoly (3.3 *Gedeeltelijke equivalentie* a 3.4 *Nul-equivalentie*). Za méně vhodné považuji též to, že u některých niz. binomiálů byla vynechána v abecedně řazeném seznamu frazémů obligatorní prepozice (viz např. na str. 25 a 28 binomiál *droom en daad*, na str. 25 a 31 *hoop en vrees*).

Za chvályhodné naopak považuji, že české ekvivalenty nizozemských binomiálů jsou až na několik výjimek uvedeny se zdrojem, z něhož bylo čerpáno, neboť v některých případech by bylo jisté možné o existenci českého ekvivalentu v dané podobě diskutovat (viz např. na str. 31 český ekvivalent „v každém rohu a díře“ – v tomto případě bych prosila o upřesnění strany *Slovníku české frazeologie a idiomatiky*, z níž byl tento frazém převzat). Kladně hodnotím rovněž fakt, že samostatná podkapitola (4.4) byla věnována specifickým znakům binomiálů, včetně zohlednění jejich různých variant.

V závěru práce mohly být kvantitativní výsledky konfrontační analýzy zpracovány pro lepší názornost např. formou grafu, české résumé (str. 90) by nemělo obsahovat prohršky typu „od F. A. Stoett“, „třech *webstránek*“, „binomiální konstrukce se většinou pojí *na sloveso*“, „tato práce *byla zjištěním*“.

Na druhé straně je nutno podotknout, že se diplomantce podařilo shromáždit celou řadu českých ekvivalentů niz. binomiálů a že zpracovaný materiál patří prozatím jen k málo prozkoumaným. I přes výše uvedené výhrady proto doufám, že diplomantka během své obhajoby dostatečně objasní zmíněné nejasnosti a uvede na pravou míru nepřesnosti, kterých se dopustila, aby její předložená diplomová práce nakonec mohla být celkově hodnocena jako velmi dobrá.

V Olomouci dne 7. září 2007

Mgr. Kateřina Křížová, Ph.D.